

Handlingsplan för Götalands skogar

Därför behövs en handlingsplan för skogarna i södra Sverige

Om man vill någonstans, är det nödvändigt att ta ut en riktning och bestämma vart man vill gå. Det är därför Naturskyddsföreningens länsförbund i södra Sverige har tagit fram denna handlingsplan. I ett stort och avlångt Sverige är skillnaderna stora mellan olika landsdelar. Det blir uppenbart när vi tittar närmare på historia, klimat, skogstyper, skogsnäringen, ägarstruktur, rödlistor och naturskydd.

Dessa regionala olikheter måste vara grunden när medlemmar, kretsar, länsförbund och riksförening tillsammans står upp för svensk natur. Samtidigt kan regionala planer även belysa likheter och gemensamma utmaningar, vilket underlättar en nationell samverkan. Handlingsplanen för Götalands skogar har därför två syften. Dels att underlätta uppgiften att formulera mer precisa förslag för södra Sverige, men samtidigt även att belysa de gemensamma utmaningarna som gäller för hela landet.

Fler skyddade skogar och mer av ett naturnära skogsbruk uppnås genom engagemang, goda förslag och samverkan. Det är det denna handlingsplan vill bidra till.

Sammanfattning

Bakgrund och nulägesanalys av södra Sveriges skogar

Götalands skogar i Sverige

Även om bara 20 procent av landets skogsmark ligger i Götaland är skogen i södra Sverige av stort värde. Det gäller på flera områden som biologisk mångfald, rekreation och folkhälsa, men inte minst ekonomiskt för landets skogsnäring. Det finns tre faktorer som gör Götalands skogar särskilt värdefulla ur ett ekonomiskt perspektiv.

- Andelen lågproduktiv skog är lägre. I Norrland består skogen av drygt 21 procent impediment, där träden växer för långsamt för att kunna avverkas i stor skala. För Götaland är siffran sju procent. Därför är andelen brukad skog i södra Sverige högre än i norr.
- Skogen i södra Sverige växer snabbare på grund av näringsrikare jordar och längre säsonger. I norra Norrland växer skogen med tre kubikmeter per hektar och år. I Götaland är tillväxten dubbelt så hög. Det betyder också att skogen kan avverkas tidigare i söder. I Götaland får en tallskog avverkas när den är 60 år gammal. I norr kan man få vänta 40 år till.
- I södra Sverige är det dessutom närmare till sågverk och massabruk jämfört med i norr.

Tillsammans gör detta att 20 procent av landets skogsmark levererar drygt en tredjedel av den avverkade volymen. De senaste 30 åren har snittet legat på över 35 procent av avverkad volym.

Men det är inte bara ekonomin som sticker ut. Nästan 48 procent av landets befolkning bor i Götaland och här är den biologiska mångfalden större. Senaste rödlistan visar på drygt 1 700 bofasta rödlistade arter i norr. I Götaland är antalet över 3 700 bofasta arter. Det vill säga mer än det dubbla.

Även inom Götaland finns det stora regionala skillnader. Drygt 40 procent av skogsmarken ligger i de tre småländska länen Jönköping, Kronoberg och Kalmar. Därför är det logiskt att skogsnäringen har ett särskilt grepp om Småland både när det gäller ekonomi och inflytande. Lägst andel skogsmark finns i Skåne och på Gotland där andra areella näringar som jordbruk och turism väger tyngre.

En historisk tillbakablick

Under årtusenden har skogarna i södra Sverige förändrats. Efter senaste istiden har klimat, andra invandrande trädslag och omgivningens fauna skapat nya slags skogar. När tundran sakta beskogades av björk och tall fanns även visenter, vildren, uroxe, jättehjort och vildhästar i södra Sverige. Men stora delar av den tidens megafauna försvann, sannolikt på grund av människor som jagade, samtidigt som ett varmare klimat gynnade mer värmekrävande träd som ek, lind, alm och ask. Resultatet blev att Sydsverige för 5 000 år sedan täcktes av djupa ädellövskogar och vid den tid anlände nya mänskliga kulturer som brukade jorden och höll tamdjur. Då fick naturliga eldsvådor sällskap av anlagda bränder för att gynna friskt gräs till betande tamdjur, något som i sin tur skapade glesa och ljusa skogar. Några hundra år innan vår tideräkning förändrades klimatet och temperaturen sjönk. Det ledde till att tamdjuren stallades under vintern och här föddes ängsbruket med slåtter och lövtäkt, som sedan präglade södra Sverige i över två tusen år. Dagens mångfald i Götalands skogar speglar alla dessa tidigare årtusenden. Därför är det inte ologiskt att peka ut betade hagmarker med gott om gamla grova lövträd som kanske den mest urskogslika naturtypen i södra Sverige. Det är i vart fall slutsatsen, som några landets ledande skogsekologer drar. En annan viktig notering är att fram till 1700-talet sker förändringarna långsamt, vilket innebär att många arter hinner anpassa sig. De senaste två hundra åren har förändringarna gått snabbare och varit mer omfattande.

Ett effektivare jordbruk och ökad befolkning tränger undan skogen

Omfördelning av mark (skiftsreformer), ny teknik (bättre plogar) och nya grödor (vallväxter och potatis) lade grunden för en revolution inom jordbruket i slutet av 1700-talet. Följden blev bland annat en växande befolkning. I Götland ökade befolkningen med drygt 150 procent till nästan tre miljoner invånare mellan 1750 och 1900. Bönderna inflytande stärktes, vilket bland annat ledde till att kronans rätt till landets alla ekar upphörde 1830. Det var Gustav Vasa som 1558 hade beslutade att all ek skulle tillhöra kungen, eftersom det var en strategisk råvara för nya krigsskepp. Innan det så kallade regalet upphörde uppskattades antalet grova ekar till tio miljoner i södra Sverige. Idag återstår runt fem procent eller en halv miljon ekar. Den agrara revolutionen, som under 1800-talet får sällskap av industrialiseringen, fick som konsekvens att skogen i södra Sverige trängdes tillbaka av nyodling och tillverkning av träkol, pottaska, tjära och tunnor till sillfisket. I slutet av 1800-talet var arealen skog den minsta på många tusen år och i dåligt skick. Därför var det logiskt att riksdagen klubbade Sveriges första skogsvårdslag 1903, som främst var inriktad på att återplantera träd där skogen hade avverkats.

Bondens skogar ersätts med virkesåkrar

Under de senaste hundra åren har skogen återkommit med besked. En utveckling som skogsnäringen gärna beskriver som en framgångssaga. Därför är det viktigt att komma ihåg att utgångspunkten runt 1925 är ett till stora delar avskogat Sverige. Vid första världskrigets slut var arealen åkermark som störst och enligt Riksskogstaxeringens första underlag täcktes mer än en fjärdedel av Hallands

produktiva skogsmark av ljunghedar. Taxeringen visar också att våtmarkerna har minskat till drygt en tredjedel i Götaland, då 450 000 hektar myrmark har dikats ut under de senaste hundra åren.

Kortfattat har följande hänt i Götalands skogar under de senaste hundra åren.

- **Över en miljon hektar åker, äng, hag- och våtmark har omvandlats till skog.** Arealen skogsmark har ökat med 33 procent till drygt fem miljoner hektar. Förändringen är störst i Kronoberg, Skåne och Kalmar län där arealen skog ökar med över 40 procent. Gotland är enda undantaget där arealen produktiv skogsmark minskar något.
- **Glesa betade skogar har tätat och blivit mörkare.** Volymen växande skog har trefaldigats i Götaland. Förändringen är störst i Halland, Blekinge och Skåne där antalet kubikmeter växande skog har ökat med över 250 procent.
- **Löv- och blandskogar har ersatts med monokulturer av gran och tall.** För hundra år sedan täckte löv- och blandskogar över 70 procent av Götaland. Idag har andelen bland- och lövskog minskat till drygt 30 procent och nästan 70 procent består främst av likåldriga gran- och tallplanteringar och kalhyggen.
- **Granen är det trädslag som har ökat mest och främst på tallens bekostnad.** Volymen gran har fyrfaldigats i Götaland och ökningen har varit särskilt stor i Halland, Skåne och Blekinge.

Dagens intensiva skogsbruk avverkar nu hela tillväxten

När Riksskogstaxeringens första inventering gjordes under 1920-talet var den svenska skogens virkesförråd kört i botten. Därför ger jämförelser för de senaste hundra åren ingen rättvis bild. Då är det bättre att använda den mer högupplösta statistik som Riksskogstaxeringen tillhandahåller för de senaste 60 åren.

- **Arealen slutavverkad skog har ökat med nästan 40 procent** jämfört med 1982 till dagens drygt 50 000 hektar. Däremot har gallringarna minskat med drygt tio procent under samma period.
- **Den totala volymen avverkad skog har ökat med närmare 70 procent** jämfört med 1982. Det mesta av ökningen utgörs av gran.
- **Virkesförrådet i Götalands skogar har ökat med 75 procent** sedan 1955. Ökningen är särskilt tydlig mellan 1970 och 1995, men sedan minskar tillväxten. Fram till år 2000 står granen för mer än hälften av virkesförrådets tillväxt, men sedan har volymen gran minskat. Det lär främst bero på stormar och torka.
- **De senaste fyra åren har Götalands virkesförråd minskat något.** Sannolikt är det resultatet av höga avverkningsnivåer tillsammans med torkan sommaren 2018.
- **Ungskogen ökar och andelen avverkningsmogen skog minskar.** De senaste 40 åren har arealen ungskog upp till 60 år ökat med nästan 450 000 hektar i Götaland. Samtidigt har arealen avverkningsmogen skog mellan 60 och 120 år minskat med nästan 480 000 hektar, vilket motsvarar en minskning på över 25 procent. Efter 1980 har arealen skog äldre än 120 år ökat med drygt 180 000 hektar. En viktig delförklaring till detta lär dock vara att stora arealer improduktiv skog har klassats om till produktiv skogsmark.
- **Arealen improduktiv skogsmark har minskat med 60 000 hektar** under de senaste femton åren. Förklaringen lär främst handla om längre växtsäsonger och tillförseln av kväve från trafiken. Merparten av dessa tidigare impediment utgörs sannolikt av hållmarksskogar och senväxta träd på myrmark. Under samma period ökade arealen äldre skog (120 år eller äldre)

i Götaland med drygt 80 000 hektar. Om underlagen från Riksskogstaxeringen är korrekta betyder det att merparten av den äldre skogen består av tidigare improduktiv skog. Denna omklassning har alltså gett skogsnäringen tillgång till ytterligare 60 000 hektar under de senaste 15 åren. Den ytan kan sedan jämföras med att den skyddade landarealen i nya naturreservat och nationalparker under samma period ökade med 85 000 hektar. Men landareal inte är samma sak som skogsmark, så den gjorda omklassningen kan vara än mer fördelaktig för skogsnäringen.

- **Ett ökat uttag av skogsbränsle är en annan viktig trend.** Mellan 2006 och 2022 fördubblades den anmälda arealen för uttag av grenar och toppar i samband med avverkning.

Tunga ekonomiska intressen styr i söder

Förra året (2023) omsatte landets största skogsägare, statliga Sveaskog knappt 7,9 miljarder kronor. Skogsägarföreningen Södra med tre massbruk, åtta sågverk och över 50 000 medlemmar omsatte under samma år mer än tre gånger så mycket, närmare bestämt 29 miljarder kronor. I Götaland verkar dessutom flera andra stora företag som Vida, Sydved och ATA Timber med omsättning från några eller flera miljarder kronor. Flera stora nationella skogskoncerner som Stora Enso, Holmen och Billerud driver också en handfull mass- och pappersbruk i södra Sverige. En summering av Skogsindustriernas medlemmar i Götaland ger vid handen närmare 50 sågverk och åtta bruk. Det betyder att skogsindustrin är väl utbyggd i södra Sverige och spelar en tung ekonomisk roll, som även yttrar sig i ett stort politiskt inflytande.

Små enskilda skogsägarna dominerar skogslandskapet

Över 125 000 enskilda skogsägare dominerar ägarstrukturen i södra Sverige. Tillsammans äger de 77 procent av Götalands skogar. Den resterande skogen ägs och förvaltas av Sveaskog, privata aktiebolag, kyrkan, kommuner och andra aktörer.

Skogsstyrelsen tillhandahåller statistik om de enskilda skogsägarnas innehav, kön och ålder för hela Sverige. Dessa siffror lär dock relativt väl spegla läget i Götaland.

- Drygt 60 procent av skogsägarna är män och knappt 40 procent är kvinnor.
- Över 60 procent äger mindre än 20 hektar skog.
- De senaste 25 åren har antalet enskilda skogsägare minskat med drygt tolv procent.
- Samtidigt ökar antalet fysiska personer som äger mycket (över hundra hektar) och lite (under fem hektar) skog.
- Mer än hälften av de enskilda skogsägarna är 60 år eller äldre. Det innebär att de närmaste årtiondena kommer präglas av många generationsskiften, vilket i sin tur kommer att påverka både skogsbruksmetoder och den frivilligt skyddade skogen i södra Sverige.

Hotad mångfald i södra Sveriges skogar

Senaste [rödlistan](#) från SLU Artdatabanken visar att antalet hotade arter är fler i söder än i norr. Å andra sidan saknas orörda sjumilaskogar i Götland. Vi har två olika verkligheter som måste hanteras samtidigt.

Rödlistan för Norrland innehåller drygt 1 700 bofasta arter, vilket kan jämföras med över 3 700 arter i Götaland. Det vill säga rödlistan för södra Sverige innehåller två tusen fler arter. När det gäller

nationellt utdöda arter har 17 försvunnit från Norrland, medan antalet är tio gånger fler i Götaland. Förklaringarna är många som fler biotoper och arter i söder, liksom att dessa är mer trängda av ett mer intensivt brukande. En fördjupad analys av rödlistan utifrån bofasta arter i Götaland där skogen är viktig eller utnyttjas ger följande resultat.

- Totalt omfattas 1 900 arter varav drygt hälften är storsvampar och skalbaggar.
- Nästan hälften av arterna är hotade (CR, EN eller VU).
- Över 75 procent påverkas negativt av skogsbrukets avverkningar.
- Drygt 40 procent påverkas negativt av igenväxning.
- De viktigaste biotoperna är löv-, ädellöv- och barrskog.

Nästan hundra arter kopplade till skogen har försvunnit från hela Götaland. Främst handlar det om skalbaggar, lavar och tvåvingar. Men utdöendet börjar tidigare. Utökas listan till arter som har försvunnit från ett av Götalands län växer listan till 360 arter. Även här dominerar skalbaggar, lavar och tvåvingar. Den främsta orsaken till utdöendet på båda listorna är avverkningar (70 %) och igenväxning (40 %). De viktigaste biotoperna är löv-, ädellöv- och barrskog i den ordningen.

Skogliga regioner i Götaland

Trädslag och biotoper respekterar inte administrativa gränser som län. Istället styrs skogarna av klimat, topografi och andra faktorer. De senaste hundra åren har skogsbrukets plantering av främst gran präglat skogslandskapet. Grovt delas Sveriges skogar in i fem naturgeografiska regioner.

- **Södra lövskogsregionen** eller den nemoral regionen som omfattar Halland, Skåne och Blekinge.
- **Mellansvenska blandskogsregionen** eller den boreonemorala regionen som omfattar resten av Götaland och en stor del av Svealand.

I rapporten Skogliga naturvärdesregioner för södra Sverige utgiven av Södra Skogsägarna 2014 beskrivs dessa två skogsregioner på följande vis.

*”Skogen i den **nemorala** zonen utgörs till stor del av ädellövskog, främst bok, ek, alm, ask, lönn och lind. Boken är ett karaktärsträd. Den nemoral zonen omfattar i övrigt delar av västra och mellersta Europa. Det är den skogszon som reducerats mest i areal genom tiderna, framför allt genom uppodling, och i dag återstår bara 0,2 % av ursprungsarealen (Hannah m.fl., 1995).”*

*”Den **boreonemorala** zonen nordgräns, sammanfaller med ekens nordgräns limes norrlandicus. Karaktäristiskt är blandskogar med tall, gran och lövträd, framför allt asp och björk, men även ädla lövträd. Även skogen inom den boreonemorala zonen har reducerats kraftigt och i dag återstår endast 2 % (Hannah m.fl., 1995).”*

Som ett av Europas främsta skogsländer är det rimligt att Sverige axlar ett stort internationellt ansvar för dessa skogstyper och deras fauna och flora. Men mångfalden och komplexiteten i södra Sveriges skogslandskap låter sig inte fångas i två grova skogsregioner. Det finns behov av mer precisa indelningar. Kanske är en lämplig utgångspunkt just Södras rapport om olika naturvärdesregioner, där 15 olika naturvärdesregioner presenteras.

Götalands skogar har lägst skydd i landet

Jämfört med övriga landsdelar har Götalands skogar det lägsta skyddet. Den formellt skyddade skogen uppgår till 3,5 procent, vilket innebär 194 000 hektar skogsmark, varav 170 000 hektar är

produktiv skog. Särskilt illa är läget i Småland och undantaget i Götaland är Gotland där drygt tio procent av skogen är skyddad.

Nästan alla skyddade områdena i Götaland är under tusen hektar, och troligen är minst hälften av alla områden under hundra hektar. Undantagen, större skyddade områden, är ofta skärgårdar, sjöar eller våtmarker där andelen produktiv skog är marginell. Store Mosse nationalpark omfattar exempelvis drygt 7 600 hektar, men mindre än tio procent består av produktiv skog. Sannolikt finns det i hela Götaland inte mer än en handfull skyddade skogsområden över tusen hektar och där även skogsbruk är förbjudet. Däremot finns det flera större naturreservat där skogsbruk delvis är tillåtet, som Hunneberg, Svartedalen, Fegen, Verkeån, Halen och Storåsområdet.

Takten att skydda mer skog går långsamt i södra Sverige. 2010 kom världens länder överens i Nagoya om att skydda 17 procent av ekologiskt representativa områden på land. I Götaland har det löftet inneburit att landarealen skyddad natur i nationalparker, naturreservat och biotoppsydd sedan dess har ökat med sex promille till dagens 3,2 procent.

Vi har inte haft tillgång till uppdaterad och detaljerad statistik över vilken typ av skogar som skyddas i Götaland. Siffror för skyddet av olika typer av skog på nationell nivå från 2017 visar att det fanns över 35 000 hektar lövskog med större eller mindre inslag av ädellöv. Om vi antar att merparten (30 000 ha) ligger i Götaland, så innebär det att runt 15 procent av den skyddade skogen i Götaland kan utgöras av lövskog med höga naturvärden för södra Sverige. Tyvärr går det inte att göra liknande uppskattningar för övriga skogstyper som är mer jämt spridda över hela landet.

Nationalparker, reservat och biotoppsydd ger ett permanent skydd över tid. Dessutom kan skog skyddas med hjälp av naturvårdsavtal i maximalt 50 år. Det finns ingen redovisning för hela Götaland av dessa naturvårdsavtal, men i [Skogsstyrelsen rapport](#) 2019/18 – DNR 2018/4167 redovisas avtalen utifrån landets naturgeografiska regioner. Utifrån den översikten är det rimligt att uppskatta att runt 12 000 hektar skogsmark omfattas av olika naturvårdsavtal. I Sveaskogs fem ekoparker i Götaland tillkommer dessutom drygt 7 500 hektar, som är avsatta för naturvård orört (NO) eller skötsel (NS). Det innebär att runt 20 000 hektar av ovan nämnda 194 000 hektar har ett tidbegränsat skydd.

Enligt officiell statistik uppgår det frivilliga skyddet av skog i Götaland till runt 300 000 hektar produktiv skog. Det är en viktig pusselbit, som skulle kunna spela en värdefull roll ur ett övergripande landskapsperspektiv. Insynen i denna form av skydd är dock mer eller mindre begränsad. [Sveaskog](#) redovisar på sin karta var i landskapet avsättningarna finns och kompletterar med information om ålder och typ av skog som det handlar om. Större skogsägare som Holmen och kyrkan exponerar på ett liknande vis sina frivilliga avsättningar på [Skogsindustriernas](#) karttjänst. Södra Skogsägarna rapporterar bara en procentsiffra för de certifierade medlemmarnas [frivilliga avsättningar](#). Notera också att dessa avsättningar är just frivilliga. Ofta upphör de när en skog säljs och ägarna väljer själv vilken skog som ska avsättas. Det finns många exempel på att det är lågproduktiv, ibland improduktiv skog, som skyddas. Men bristen på insyn gör det omöjligt att säga hur omfattande detta är. Ett annat problem är att det är omöjligt att följa avsättningarna över tid. Alla ovan nämnda redovisningar är ögonblicksbilder. Flera försök att jämföra dagens avsättningar med tidigare underlag har misslyckats, eftersom varken företag eller myndigheter lämnar ut dessa uppgifter.

Klimat- och naturkris ska hanteras tillsammans

Det är välkänt att de senaste två hundra årens användning av fossila bränslen har tillfört atmosfären stora mängder koldioxid, vilket fått som konsekvens att jordens medeltemperatur nu närmare sig Paris-avtalets mål på max 1,5 grader varmare. Mindre känt är att 30 procent av våra historiska utsläpp härstammar från avskogning, dikade våtmarker och ett intensivare jord- och skogsbruk. Samtidigt binder skogen årligen enorma mängder av koldioxid varje år. Hur den naturliga kolsänkan hanteras spelar en central roll dagens och morgondagens klimat.

Kolförrådet i Sveriges växande träd ovan mark uppskattas till runt 1 200 miljoner ton kol. Det är mycket mer än för hundra år sedan, men avsevärt mindre jämfört med förindustriell tid. Ett ännu större kolförråd finns under träden i form av rotsystem, svampmycel och organiskt nedbrutet material. Mest kol är lagrat i våtmarkernas torv, och uppskattas innehålla tre gånger mer än landets alla växande träd. Att bevara och öka dessa kolförråd är avgörande för hur väl vi kan hantera framtida klimatutmaningar.

I en rapport från 2021 sammanfattas Naturskyddsföreningens ståndpunkter när det gäller [skogen, klimatet och den biologiska mångfalden](#). De viktigaste kan summeras i följande punkter.

- För att mängden koldioxid i atmosfären ska minska krävs att dagens kolförråd ökar.
- Tidsaspekten är avgörande. Om kolförråden inte ökar de närmaste decennierna, riskerar läget att allvarligt försämrats på grund av olika tröskel- och dominoeffekter.
- Det snabbaste och billigaste sättet att öka kolförråden är att minska avverkningsnivån och låta skogen lagra mer kol i växande träd, död ved och i marken.
- Det finns flera sätt att göra detta. Låt skogen bli äldre innan den avverkas, öka andelen kontinuitetsskog, öka skyddet av främst äldre skogar och skapa mer död ved och ta större hänsyn i produktionsskogarna. Alla dessa åtgärder gynnar även skogens biologiska mångfald.
- Skogsråvara kan i flera fall ersätta fossila alternativ, vilket är något som skapar klimatnytta. Avgörande är dock att användningen fokuserar på långlivade produkter som exempelvis byggnadsvirke. Idag används runt 50 procent av den avverkade till energi, 30 procent till papper och kartong och bara 20 procent till långlivade produkter.

En [färsk rapport](#) från Lunds Universitet av Markku Rummukainen pekar åt samma håll.

Den ideella naturvårdens arbete i södra Sveriges skogar

I arbetet med denna handlingsplan har vi även försökt summera tidigare insatser för södra Sveriges skogar. Svaren kommer från ett antal kretsar och den dialog mellan skogsintresserade medlemmar som detta arbete har initierat. Följande slutsatser är preliminära, eftersom det finns behov av att både fördjupa analysen och kartläggningen. Något som med fördel kan ske samtidigt som denna handlingsplan diskuteras och förankras bland länsförbund, kretsar och aktiva medlemmar.

- Systematisk och långvarig samverkan för södra Sveriges skogar mellan flera länsförbund är relativt sällsynt. Kansli Väst driver sedan ett par år [Skogsnätverk Väst](#) som de senaste åren har genomfört flera [digitala föreläsningar](#). Ett annat exempel är samarbetet mellan Jönköpings och Östergötlands länsförbund kring [skogskursen Ekhjärtknäpparen](#). Ett tredje initiativ var [gemensamma debattartiklar](#) om Sveaskogs ekoparker, som publicerades under våren 2020 i ett dussin lokaltidningar undertecknade av 18 länsförbund.
- Få länsförbund bedriver ett långsiktigt och systematiskt skogsarbete där många kretsar deltar aktivt. Kartläggningen av [jätteträd i Skåne](#) för 20 år sedan och arbetet för att ombilda [Hornsö ekopark](#) i östra Småland till nationalpark är exempel på insatser som pågått över flera år.

- På krets nivå finns det däremot flera exempel på långvariga insatser för att skydda värdefull skog. Gränna skogsgrupps långvariga arbete är [väldokumenterat](#) och har delvis inkluderats i Östra Vätterbranternas biosfärområde. Ett annat exempel är insatserna för att bevara skogarna i [Svartedalen](#) och peka ut nya naturreservat runt [Strömstad](#) i norra Bohuslän.
- Det som präglat en stor del av de senaste åren är insatser från enskilda skogsaktiva medlemmar, vilket ibland har skett i form av nätverk och informella skogsgrupper, inte sällan med stöd från Skydda Skogen. Exempel på detta är [Oskarshamnsbygdens Fågelklubb](#) och protester mot [Södras avverkningar](#) i Östergötland och nordöstra Småland.

Våra förslag och krav för södra Sveriges skogar

Skyddet av Götalands skogar måste öka kraftigt i närtid

Naturskyddsföreningens [skogspolicy](#) från 2020 slår fast att *”i Sverige ska minst 30 procent av den produktiva skogsmarken nedanför den fjällnära naturvårdsgränsen, med god geografisk spridning och representation av alla skogsbiotoper, varaktigt skyddas. Detta inkluderar formella skyddsformer samt markägarnas frivilliga skydd förutsatt att detta är långsiktigt, av tillräckligt hög kvalitet och transparent.”* Det är långt ifrån dagens situation i södra Sverige, liksom i stora delar av övriga landet.

På sin [webbsida](#) skriver Skogstyrelsen att EU saknar en gemensam skogspolitik och att ansvaret för skogspolitiken ligger på varje enskilt medlemsland. Men samtidigt slår myndigheten fast att *”EU lagstiftning kring handel, inre marknad, klimat, energi och biologisk mångfald påverkar direkt eller indirekt hur medlemsländer kan utforma sin nationella skogspolitik.”* Ett central dokument i detta sammanhang är [EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030](#). I sin genomgång av detta underlag skriver Skogstyrelsen att ett åtagande med direkt bäring på svensk skog är att **”strikt skydda 10 procent av EU:s landyta och EU:s hav.”** Stridsfrågan lär handla om var i Europa det ska ske. Därför är det viktigt att Naturskyddsföreningen i högre grad än idag poängterar vår uppfattning om att *”god geografisk spridning och representation av alla skogsbiotoper”* ska uppfyllas.

En bra början på ett mer systematiskt arbete vore därför att hela Naturskyddsföreningen med stöd från landets alla länsförbund tydligt slår fast att minst tio procent av skogen i varje naturgeografisk region snarast ska få ett strikt skydd. För Götalands del innebär det att arealen formellt skydd skog behöver trefaldigas. Det vill säga att dagens knappt 200 000 hektar snarast får sällskap av ytterligare 400 000 hektar skog i framtida nationalparker, naturreservat och biotopskydd. Med tanke på ambitionsnivån i olika internationella överenskommelser är det rimligt att detta är ett prioriterat etappmål till 2030.

Skogsnäringen lär tillbakavisa det som orealistiskt och som ett dråpslag mot äganderätten. Därför måste vi i grova drag visa att detta faktiskt är möjligt, och utan att expropriera egendom från tusentals små privata skogsägare. Den största pusselbiten är statliga Sveaskog, som förvaltar bortåt 310 000 hektar produktiv skog i [Götalands tio län](#). När detta skrivs diskuteras även ett förslag om att 20 procent av kyrkans skogar ska skyddas långsiktigt. I de sex sydliga stiftet, som tillsammans äger runt 144 000 hektar, skulle det tillföra ytterligare 30 000 hektar produktiv skog. En liknande areal bör vara möjlig att avsätta i andra gemensamma skogar, som idag ägs av kommuner, stiftelser och

regioner. Det är alltså möjligt att peka ut drygt 360 000 hektar produktiv skog för naturskydd i Götaland, vilket omräknat till skogsmark motsvarar runt 400 000 hektar.

Nästa utmaning handlar om detta är rätt skogar som skyddas? Troligen inte, eftersom vi vet att Sveaskogs skogar är hårt brukade, andelen äldre skog marginell och att gran och tall dominerar på statligt brukade marker. Högre naturvärden finns ofta på privat mark, vilket kan vara värt att poängtera och faktiskt visa uppskattning för. Nästa steg blir därför uppgiften att lägga ett komplext pussel utifrån vilka skogar som bör skyddas omgående, har god potential för att restaureras och kan bytas ut mot mer värdefull skog på privat mark. En stor och tidskrävande utmaning som lär kräva en fördjupad analys, en hel del diplomati och en dialog med skogsnäringens alla aktörer. Men frågan är om det finns något annat alternativ för att säkra skyddet av mångfalden i södra Sveriges skogar.

Klockan tickar och arbetet behöver inledas snarast. Vår förhoppning är att denna handlingsplan får som resultat att Naturskyddsföreningens länsförbund och kretsar i Götaland redan under 2025 börjar kartlägga och peka ut sina mest värdefulla skogar. I det arbetet blir det viktigt att höja blicken och tillämpa ett landskapsperspektiv med spridningskorridorer, vilka i sin tur kan bli en värdefull infrastruktur för rekreation, friluftsliv, besöksnäring och småskalig livsmedelsproduktion. Även detta är en jätteutmaning, och vi måste fundera på hur forskning, andra aktörer som Skogssällskapet och skogsnäringen kan bidra. Här kan det vara lämpligt att fundera på om och hur olika karismatiska arter, som vitryggig hackspett, svart stork, bäver, järpe, ekoxe och läderbagge, kan skapa engagemang och koppla ihop skog med biologisk mångfald.

Förordningen om återskapad natur kan bli ett kraftfullt verktyg

Analysen av Artdatabankens rödlista visar på en omfattande artkris i södra Sveriges skogar. Den EU-lagstiftning som nyligen trädde i kraft syftar till att hantera dessa problem. Därför måste vi själva snarast börja arbeta för konkreta insatser i svensk natur, och då med ett särskilt fokus på södra Sverige där viktiga naturtyper som slåtterängar, lövängar och glesa betade blandskogar präglade stora delar av landskapet under över två tusen år. Önskelistan på restaurerade natur- och skogstyper är lång och vi behöver höja våra egna kunskaper på området, men redan nu är det möjligt att peka ut behovet av

- ett omfattande skogsbete,
- fler naturvårdsbränningar,
- återvätning av skogens våtmarker
- mer bland- och lövskog och då särskilt ädellöv i Götalands södra delar
- fler bryn och andra artrika kantzoner i ett större mosaiklandskap och
- att bevara och gynna grova, äldre och udda träd och död ved i olika stadier.

Arbetet kan med fördel starta i de fem ekoparker som Sveaskog förvaltar i Götaland. Om dessa kan bli förebilder och inspiratörer, är nästa steg att gå vidare med större skyddade områden där skogsbruk idag är tillåtet och andra större sammanhängande skogar som ägs gemensamt av stat, region, kommun eller kyrkan. Restaurering bör även vara ett proaktivt verktyg för att binda ihop befintliga skyddade områden med hjälp av spridningskorridorer i landskapet.

Vi behöver stolta privata skogsägare som tar sitt ansvar för skogens mångfald

Vi har tidigare konstaterat att skogsägarnas frivilliga avsättningar uppgår till runt 300 000 hektar. Det är en avgörande pusselbit för att klara dagens natur- och artkris i södra Sverige. Men även här krävs ett övergripande landskapsperspektiv, vilket i sin tur innebär att avsättningarna måste vara kända och möjliga att följa över tid. Om så är fallet, kan både myndigheter och ideell naturvård inleda en konstruktiv dialog om vilka avsättningar och var i landskapet dessa skogar gör störst ekologisk nytta.

Ur det perspektivet är det glädjande att sådan tankar redan spirar bland några privata skogsägare. Deras förslag är att inom befintliga certifieringssystem för hållbart skogsbruk omfördela bonusen från avverkad råvara till den mark som skogsägaren valt att skydda. Hösten 2024 inledde en [projektgrupp](#) med företrädare från Södra, LRF Sydost, Naturskyddsföreningen och Smålands skogsstrategi ett arbete med att minska förtroendeklyftan mellan parterna. Projektet syftar också till att lyfta fram de privata skogsägarnas bidrag till naturvården och inte minst stärka stoltheten i den här gruppen för hur de sköter sin skog. Kanske kan detta initiativ bli en viktig och bärande del i denna handlingsplan.

Ett mer naturnära skogsbruk måste ersätta dagens kalhyggen

Vid sidan av ett kraftigt utökat skydd av södra Sveriges skogar, är det nödvändigt att ställa om dagens intensiva skogsbruk till ett mer naturnära skogsbruk. Omställningen beskrivs i rapporten [Låt skogen leva](#) från Naturskyddsföreningen 2022 och principerna kan grovs summeras i följande punkter.

- Efterlikna skogsekosystemets naturliga störningsdynamik som brand, storm och översvämning.
- Bevara och återskapa strukturer så att ekologiska tröskelvärden nås för bland annat död ved, gamla träd och våtmarker.
- Bevara och återskapa skogsekosystemets naturliga träslagssammansättning.
- Tillämpa ett landskapsperspektiv.

Fördelarna med ett naturnära skogsbruk är flera, som exempelvis fler kontinuitetsskogar, högre timmerandel, större kollager i växande skog och en bättre anpassning till fler träslag än bara gran i södra Sverige. För Götalands del är det därför viktigt att ställa krav på Södra, Sveaskog och kyrkan att utveckla naturnära skogsbruksmetoder för södra Sveriges skogar, och där löv och ädellöv prioriteras.

Även här finns initiativ från privata skogsägare då allt fler efterfrågar hyggesfria metoder. Detta intresse ska givetvis Naturskyddsföreningen vårda och välkomna för att stärka en konstruktiv dialog med främst mindre enskilda skogsägare. Däremot bör rimligen huvudansvaret för utbildning och rådgivning ligga på skogsnäringen och myndigheter som Skogsstyrelsen. Då Naturskyddsföreningen har begränsade resurser bör naturskyddet vara vårt huvudfokus. Vi behöver också uppmärksamma riskerna som finns kring de kommande årens omfattande generationsskiften. Om dessa ägarbyten innebär att en stor andel fastigheter med naturnära skogsbruk återgår till kalhyggen och monokulturer, riskerar de långsiktiga utfallet av dessa ansträngningar att begränsas.

En avgörande utmaning är att ett fortsatt skogsbruk måste ske inom naturens gränser. Det är något som stora delar av skogsindustrin inte vill acceptera, då det begränsar flödet av skogsråvara till massabruk och sågverk. Ibland framförs nationalekonomiska invändningar, men ofta hävdas att det är den unga växande skogen som binder mest koldioxid ur atmosfären. Se även den [pågående debatten](#) om kyrkans skogsutredning.

Södra Sveriges skogar måste klimatanpassas

För framtidens klimat finns bara prognoser. Högre medeltemperaturer har redan gett längre växtsäsonger och även mer koldioxid främjar tillväxten. Å andra sidan riskerar ett varmare klimat att bidra till fler skyfall, värre stormar och torrare sommarmånader. Dessutom lär nya svampsjukdomar och nya skadeinsekter dyka upp i södra Sverige. Därför måste skogen bli mer motståndskraftig och klimatanpassas.

En klok utgångspunkt är att inte lägga all ägg i samma korg. I södra Sverige behövs ett mer varierat skogslandskap som är bättre anpassat till regionens förutsättningar, än det senaste halvseklets ensidiga satsning på gran nästan överallt. Forskning pekar på att skogar med fler trädslag i olika åldrar är mer motståndskraftiga för en rad problem som skadeinsekter, svampangrepp, stormar, brand, torka och snöbrott. Dessa åtgärder visar ännu en gång att klimat- och naturkrisen inte kan lösas var för sig, utan att vi måste hantera dessa två globala utmaningar tillsammans.

En viktig uppgift blir att öka kunskapen om klimatutmaningarna i Götalands skogar bland Naturskyddsföreningens länsförbund, kretsar och medlemmar i södra Sverige.

Vatten - en blågrön livsnerv genom skogslandskapet

Sjöar, vattendrag och våtmarker är inte bara viktiga för skogslandskapets biologiska mångfald. Hur vattnet förvaltas och används i landskapet spelar roll för viktiga ekosystemtjänster som dricksvatten, skydd mot översvämningar, skogens egen tillväxt och tillgång på fisk för konsumtion och rekreation. [EU:s plan för återställande av natur](#) innehåller ett konkret mål på att minst 2 500 mil fritt strömmande vattendrag ska återställas till 2030. En del av detta bör förverkligas i södra Sverige där den småskaliga vattenkraften står för en begränsad del av vår energiproduktion.

Södra Sverige är en landsdel där människan under århundraden försökt tämja vattnet genom kvarnar, dammar, utdikning, små vattenkraftverk och sänkning av sjöar. Idag är det uppenbart att den tidigare vattenbalansen till stor del måste återställas för att säkra tillgången till dricksvatten, skydda samhällen mot översvämningar och garantera fortsatt tillväxt i skogen. Som bonus skapas samtidigt en grönblå infrastruktur, som främjar spridningen av fisk och andra arter i landskapet.

Några av de mest hotade skogstyperna är också kopplade till vattnet, som sväm- och sumpskogar. Därför är det nödvändigt att stärka skyddet av kantzoner längs vattendrag och sjöar, återskapa tidigare våtmarker i skogslandskapet och gynna mer död ved i vattnet.

Våra arbetsmetoder för att göra skillnad i skogen

Goda sakargument är grunden

Naturskyddsföreningens förslag och ställningstagande ska bygga på dokumenterade och goda sakskäl. Den ambitionen genomsyrar denna handlingsplan, men arbetet måste fortsätta och även inkludera mer av dagsaktuell omvärldsbevakning. Därför behöver det på övergripande regional nivå resurser för att kunna följa utvecklingen på ett mer systematiskt vis. Vi ser också att dialogen mellan länsförbund och myndigheter som länsstyrelse och Skogsstyrelsen skiftar. Länsförbunden bör uppmuntras till regelbundna möten med dessa myndigheter för att säkra en god kännedom om läget i det egna geografiska området. Det finns också behov av att skapa kanaler för att kunna sprida

information vidare till kretsar och medlemmar via webbartiklar, föreläsningar, konferenser och digitala träffar. Och vi får inte glömma att stämma av vad som sker lokalt.

När detta skrivs konstaterar vi att länsförbunden i södra Sverige verkar saknas väsentlig kunskap om bland annat;

- möjligheter och utmaningar kring EU:s naturrestaureringsförordning,
- särskilt hotade och [prioriterade skogstyper i Götaland](#) och deras regionala utbredning,
- viktiga åtgärder för att bromsa ett varmare klimat och samtidigt prioritera rätt bland nödvändiga anpassningar av Götalands skogar.

Vi är många - det väger tungt i debatten

Att Naturskyddsföreningen är en av landets största organisationer räknat i antal medlemmar är en stor tillgång. Det gör att våra ståndpunkter får tyngd i debatten. Samtidigt ska vi inte ta våra medlemmar för givna, utan vi måste hela tiden prioritera frågor som berör. Drygt 90 000 medlemmar bor i Götaland, vilket motsvarar nästan 45 procent av alla medlemmar i hela Sverige. Den vetskapen bör rimligen resultera i att hotad natur i södra Sverige prioriteras högre än vad som är fallet idag.

Vår största tillgång och utmaning är hur väl vi lyckas med att skapa engagemang och aktivitet bland dessa tusentals medlemmar. Engagemang väcks ofta kring lokala frågor. Det som ligger nära, är också det som berör många av våra medlemmar. Den insikten bör vara vår utgångspunkt när resurser fördelas mellan olika nivåer, och målet bör vara att öka engagemang och aktivitet bland våra medlemmar. Och många aktiva medlemmar ger inte bara lokal och regional styrka. De blir också en viktig tillgång för hela Naturskyddsföreningen på ett nationellt plan.

Vi menar att det måste bli lättare och roligare att engagera sig för hotad natur. För ofta anklagas vi för att vara trilskande nej-sägare och udda artnördar, och kanske ligger det något i den kritiken. Att välkomna fler, men utan att urvattna våra ståndpunkter, är en grannliga balansgång. Vi behöver fler förslag uppfattas som verklighetsförankrade, välbehövlige och visionära av många runt omkring oss. Några av de utmaningar som sannolikt behöver hanteras då är bland annat att;

- Visa att värdefull natur svarar på många människors behov av rekreation och avkoppling.
- Sänka medelåldern bland våra aktiva medlemmar.
- Driva och synas mer med lokala frågor som lockar till engagemang.
- Formulera budskap och förslag som väcker ett brett stöd.
- Visa att naturskydd både kan gynna landsbygden som besökarna från storstäder.
- Välkomna människor med olika bakgrund och visa att via tillsammans kan göra skillnad.

Om fler vågar höja rösten kan vi vinna fler segrar

Många betalande medlemmar är en stor tillgång, men fler måste också våga stå upp för vår natur. Idag är det lätt att stämpas som aktivist och att det per definition är något dåligt. Det är en tuff utmaning att tackla. Men kanske vore det bra om vår målbild vore ett brett förankrat muller bland många, istället för att några få tvingas skrika gällt i skyn. Även det är givetvis lättare sagt än gjort, men inte desto mindre nödvändigt. Kanske kan några av lösningarna finnas bland följande tankar.

- Välj bland striderna och prioritera de som är möjliga att vinna med stöd från många.
- Bredda opinionsarbetet och förankra förslagen hos människor utanför våra egna led.
- Koppla samman naturskydd i den tätortsnära skogen med avkoppling och återhämtning.

- Peka på att naturskydd på landsbygden kan ge nya jobb och större intäkter.
- Fokusera på gemensamt ägda skogar som förvaltas av staten och kommunerna eller större ägare som stiftelser, kyrkan och aktiebolag.

Stärk vårt interna arbete

Det händer mycket i våra skogar. Viktiga framgångar följs av smärtsamma bakslag, men allt kan vi lära av. Viktiga erfarenheter behöver sammanställas, analyseras och bearbetas till nya lärdomar. Skogs nätverket vore den naturliga motorn i ett sådant arbete. Men det verkar inte ske fullt ut idag. I så fall föreslår vi uppgiften prioriteras högre inom Skogs nätverket och att ett samtal inleds om hur värdefulla erfarenheter tas tillvara och sprids tillbaka inom föreningen. Det kan vara föreläsningar, vägledningar, nyhetsbrev och fysiska träffar på olika nivåer.

Låt oss sätta igång tillsammans

Denna handlingsplan skulle kunna innehålla detaljerade utkast till nya organisationsstrukturer, trendiga arbetsmetoder och revolutionerande föreningsrutiner. Men vi tror att det leder till abstrakta och tidsslukande diskussioner. Det är inte det som står högst på vår agenda. Läget i skogen är så pass akut att vi behöver se resultat i närtid. Dessutom har dialogen mellan länsförbunden under det senaste året visat på en stor samsyn. Är det då inte bättre att testa våra vingar på en gång.

Nyligen presenterade Svenska kyrkan sin [utredning om skogen](#). Förslaget att skydda 20 procent av kyrkans skogar ger oss en unik möjlighet att agera tillsammans i en process där det redan finns en positiv rörelse för naturskydd, för skogens mångfald och för sociala värden. Förslaget om att skydda 20 procent är en utmärkt utgångspunkt, även om 30 procent hade varit bättre. Däremot är det viktigt att slå fast att det ska gälla varje stift, och att det i så fall handlar om bortåt 30 000 hektar i Götaland. Idag motsvarar den arealen all skyddad skog i Skåne och Halland. Möjligheten att skydda lika mycket till i närtid är en möjlighet som vi inte får missa. Ska vi då inte bara dra på oss stövlarna och ge oss ut och identifiera de sex sydligaste stiftens mest värdefulla skogar? Utifrån kartläggningen kan vi sedan närma oss varje stift, men än viktigare är att inleda en dialog med de närmaste församlingarna. Kan vi vinna stöd deras stöd, är det inte långt till pressinbjudningar där vi gemensamt visar upp skogar som förtjänar att bli naturreservat på kyrkan mark. Om det sker på tillräckligt många platser skapas dessutom en tung och välförankrad positiv opinion för utredningens förslag.

Och samtidigt, under arbetets gång, kan vi lättare se hur Naturskyddsföreningens resurser och befintlig infrastruktur bäst används för södra Sveriges skogars bästa.

Vi måste välja spelplan oftare

Det sägs att samma skog kan räddas många gånger, men den förloras bara en gång. Vårt skogsarbete ska givetvis rikta in sig på konkreta resultat. Varje år anmäls drygt 60 000 skogsområden för avverkning. Det är omöjligt att hantera alla. Istället måste Naturskyddsföreningen prioritera utifrån skogarnas natur- och rekreationsvärden, typ av skog (särskilt viktigt i söder), dess läge och potentialen för att på sikt återskapa värdefull natur och till sist vem som är ägare. Det sistnämnda avgör nämligen hur tuff och resurskrävande striden lär bli. Vi föreslår en gemensam reflektion över för- och nackdelar med att reagera på gjorda avverkningsanmälningar jämfört med ett proaktivt och

systematiskt fokus på de skogar där det är enklare att göra skillnad. Sannolikt lär det ena inte utesluta det andra, men låt oss fundera över balansen och beakta några av följande perspektiv.

- Ägare som stat, kommun, kyrkan och större aktiebolag har ofta större sammanhängande områden. Vår nulägesanalys visar att de flesta skyddade skogarna idag ofta är under hundra hektar. Större skogar bör därför prioriteras.
- När stat och kommun äger skog kan vi komplettera höga naturvärden med vassa ekonomiska argument. Tätortsnära skogar spelar roll för en kommuns attraktionskraft och större skyddade områden kan ofta skapa större turismintäkter än enbart avverkad skogsråvara.
- Det är också politiskt lättare att kräva att stat, kommun och kyrkan ska ta ett större ansvar för den biologiska mångfalden än små enskilda skogsägare.

En viktig invändning i detta sammanhang är det faktum att skogar med höga naturvärden oftare lär finnas på privatmark än exempelvis på Sveaskogs innehav. Därför är det nödvändigt att det finns statliga skogar för markbyten.

Samverka mer med fler

Naturskyddsföreningen är Sveriges största miljöorganisation, men med tanke på skogsnäringens ekonomiska och politiska styrka är det inte alltid tillräckligt. Då behövs arbetet breddas och vi måste samverka med andra organisationer för att nå framgång. Listan på vänner och möjliga partners kan göras lång. Här nöjer vi oss med att lista några av de organisationer som vi behöver samverka mer med.

- Miljö- och naturorganisationer för fågelskådare, botanister och andra nischade naturintressen är självklara vänner. Det finns även ett behov av att samla den ideella naturvärden och då är det naturligt att utveckla dialogen med bland annat Skydda Skogen.
- Även friluftorganisationer som Svenska Turistföreningen, Friluftsrådet och scouter är nära partners till oss.
- Jägare och sportfiskare uppfattas av en del medlemmar som kontroversiella. Trots detta uppmanar vi de länsförbund som känner sig mogna att gå före och undersöka vilka gemensamma krav som kan formuleras kring Götalands skogar.
- När bygde-, samhälls- och villaföreningar engageras ger det en god lokal förankring för att skydda mer skog.
- Det är oomstritt att vår natur spelar en avgörande roll för svensk besöksnäring. Flera stora undersökningar visar att naturen är ett av de främsta skälen när internationella besökare väljer Sverige. Denna samverkan öppnar även dörrar till kommunala utvecklingsbolag och regionala turismorganisationer som står politiken nära.
- Av ohejdad vana står många kommuner och regioner skogsnäringen nära. Vi måste bryta den dominansen. En kommun kan inte stirra sig blind på dagens kassaflöde, utan måste i högre grad beakta naturens betydelse för traktens turism och skogens roll för kommunal attraktionskraft. På längre sikt påverkar dessa perspektiv skatteunderlaget, vilket är många gånger viktigare än marginella intäkter av avverkad skogsråvara.
- Vi behöver närma oss delar av södra Sveriges skogsägare. I denna stund bör samtal med kyrkans församlingar prioriteras. Intresse för hyggesfritt och naturnära skogsbruk kan bidra till dialog med många privata skogsägare. Kanske ska också kommunala skogar i Götaland uppmärksammas mer utifrån hur stor areal det handlar om.

Skapa opinioner som hörs och syns med ett budskap som vinner stöd

Starka opinioner verkar inte i det tysta. Man förhandlar alltid utifrån en viss styrkeposition och den beror på hur man uppfattas av den allmänna opinionen. Glöm inte att människor i allmänhet vet lite om hotade arter, sällsynta skalbaggar och utrotningshotade lavar.

Maciej Zaremba resonerade om just detta i [sista delen av DN:s reportageserie](#) "Skogen vi ärvde" våren 2012. För oss som älskar skogen är hans tankar fortfarande värda att reflektera över. Vid sidan av rödlistade arter pekar Zaremba på behovet att lyfta värden som skönhet, jakt, svamp, bär och stilla skogspromenader i kampen för skogen. Hur väl vi lyckas ta till oss detta budskap kan kanske avgöra hur många segrar vi vinner.

Vårt viktigaste verktyg är opinion bland många människor. Då måste vi ha ett tilltal som attraherar gemene man. Att se och visa omsorg om landsbygdens människor är en pusselbit. En annan är att poängtera vilka värden, som kan skapas runt ett naturreservat för de som bor där. Vi måste visa att talet om att skyddad natur är en död hand över bygden är helt felaktigt.

Det är också viktigt att skapa respekt för våra förslag genom att handfast göra positiva insatser. Ängsslätter är beprövat och inarbetat, men kan vi bidra till positiva folkopinioner genom att plantera lövträd på tidigare granåkrar med traktens skolbarn? Är vandrings- och cykeldagar i och till skogar som behöver skydd eller restaureras ett sätt att bygga förtroende lokalt? Vilka andra erfarenheter kan vi bygga vidare på?

Med en väl förankrad lokal naturvårdsopinion i ryggen blir det lättare att formulera vassa debattartiklar, publicera granskningar och göra avslöjanden om fula huggen, skövlade skogar, förlorade arter och försvunnen skönhet. Och borde tillsammans titta utanför Sveriges gränser. Svensk pappersmassa och sågat virke exporteras till andra länder, och från dessa länder kommer många för att semestra i Sverige. Hur kan vi koppla ihop detta på ett effektivt sätt?

Det finns mycket mer att fundera över och utveckla. Det viktiga att komma ihåg är att vår motpart är ekonomiskt stark och har goda kontakter med politiken. Då har vi inte råd att låta användbara instrument ligga kvar och skräpa i verktygslådan.

Summerat av

Per Jiborn, skogsansvarig i Naturskyddsföreningen i Kalmar län